

Motion till riksdagen 2012/13:Fö256

av Peter Hultqvist m.fl. (S)

Krisberedskap

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om ett nordiskt krisberedskapscentrum.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att ge MSB i uppdrag att inventera processerna för brandkåreerna i glesbygd samt återkomma med förslag på förtroendeskapande processer för ett gemensamt ansvarstagande.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att ge Socialstyrelsen och MSB ett gemensamt uppdrag att inventera frågan om krisberedskap för grupper med särskilda behov.

Samhällets krisberedskap

Målet för samhällets krisberedskap är att åstadkomma ett säkert och tryggt samhälle för medborgarna genom aktiva åtgärder syftande till att upprätthålla vitala samhällsfunktioner, stärka den enskilde medborgarens egen förmåga att klara svåra situationer och stödja förutsättningar för en snabb återhämtning efter en kris.

Ett viktigt fundament för det offentliga åtagandet är en levande demokrati, utbyggda fungerande välfärdssystem, en politik för full sysselsättning och fria och oberoende medier. Utan denna grund blir samhället sårbart och har svårare att stå emot de påfrestningar en samhällskris medför. Gemenskap byggd på en rättvis fördelning mellan medborgarna är också grundvalen för en stark samhällsberedskap mot kriser och katastrofer. Ett orättvist samhälle byggt på snedvriden fördelning av resurser, diskriminering på grund av kön eller etnisk tillhörighet är en dålig grund för ett samhälle som måste hantera en akut kris.

Dagens hot är mer än tidigare föränderliga, gränslösa och komplexa. Varje dag framträder hot mot svenska medborgare och viktiga samhällsfunktioner, hot som är svåra att förutse och upptäcka. Det är därför viktigt att förbereda

Fel! Okänt namn på

vårt land, våra myndigheter och våra medborgare på hot och risker. Utöver att stärka våra egna resurser skall vi aktivt arbeta inom europeisk och global säkerhet. Ett starkt engagemang i FN är centralt. Vårt starka engagemang inom Europeiska unionen, det nordiska organiserade samarbetet, andra regionala samverkansformer och bilaterala samarbeten stärker vår egen förmåga att stå emot kriser och påfrestningar på vårt eget samhälle.

Vår uppbyggda krisberedskap har stora likheter med den i våra nordiska grannländer. Det är naturligt att så skett då samhällenas organisation och kultur är likartade. Således finns också många olika samverkansformer redan etablerade mellan de nordiska länderna. Mellan dem finns avtal om räddningstjänst, det s.k. Nordred, vilket innebär att gränsöverskridande samverkan kan ske med beslut på lokal nivå. Detta avtal beslutades i slutet av 1980-talet och är ett bra exempel på praktisk nyttig fungerande samverkan. Vi vill bygga vidare på ett förstärkt samarbete inom området krisberedskap där vi också kopplar starkare förebyggande åtgärder till de operativa insatserna. En sådan koppling är nödvändig för att få full effekt och resultat av ansträngningarna. En del har gjorts på senare tid. Ett sådant exempel är Hagaöverenskommelsen från 2009 som vidgar samverkansområdet till mer än räddningstjänst. Men som mycket annat nöjer sig regeringen med att forma överenskommelser på papper och tappar därefter intresset. Vi vill gå vidare med målet att forma ett nordiskt krisberedskapscentrum där utbildning, övning, forskningssamordning och innovationssamordning kan hanteras gemensamt. Vi vill lägga direkta uppdrag till detta centrum och siktar på att permanenta centrumet (Jfr EU-institution).

Vi vill föra samtal med de övriga nordiska länderna syftande till en samordning av dessa resurser och på sikt en gemensam insatsstyrka. Våra möjligheter att gemensamt bygga en sådan beredskap är mycket goda och vi räknar också med att minska kostnader genom en sådan organisatorisk åtgärd. Därför vill vi socialdemokrater utreda möjligheten att inrätta ett nordiskt krisberedskapscentrum.

Krisledning

En fungerande krisledning vid en inträffad händelse är vital för en samordnad ledning av allokering av resurser, samordnad insats och god information till medborgarna. En sådan krisledning behöver snabb och tillförlitlig information för att kunna fatta riktiga beslut. Vi ser denna verksamhet som viktig och helt avgörande för en framgångsrik politik att snabbt kunna utlösa en uppbyggd beredskap när så behövs. Men vi ställer oss tveksamma till att alla myndigheter skall ha sådana egna lägesbildcentraler. Vi tror det finns stor risk för dubblering av insatser och slöseri med skattemedel. Vi avser att kräva en minskning av antalet centrum, begära en bättre samverkan kring dessa frågor mellan myndigheterna.

Utmaning på grund av stark urbanisering

Det svenska samhället urbaniseras allt fortare. Tidigare avfolkningsbygder har blivit ännu glesare. I exempelvis Värmlands län minskade alla kommuner i folkmängd utom en under 2011. Trenden är tydlig. Orsaken står till en del att finna i misslyckad politik och intresse från regeringen men, skall sägas, en del beror också på faktorer som inte regeringen kan skyllas för. En effekt är minskat underlag för samhällets krisberedskap. Brandstationer, bemannade med deltidsbrandmän, får svårt att rekrytera nya brandmän, antalet larm sjunker intill dess att kommunen frågar sig om det är möjligt och motiverat att fortsätta driva en brandstation.

Vi vill sätta större fokus på denna fråga än vad regeringen tills nu har gjort. Vi anser att människor i glesbygd och kommuner lämnas utan stöd. Det är ibland nödvändigt att lägga ned en brandstation då underlaget sviktar. Vi blundar inte för en sådan åtgärd. Men vi vill aktivt ta fram alternativ för medborgarna så att de kan fortsätta att känna trygghet och tillit till samhällets resurser. Vi vill ge uppdrag åt myndigheter att skapa resurser så att lokala föreningar, byalag och sammanslutningar själva kan fortsätta driva viss verksamhet. Ett gemensamt ansvarstagande kopplat med samhällsresurser kan bli ett gott alternativ till deltidsbemannade brandstationer. Vi vill öka självskyddsutbildningen och rikta den med särskilda insatser till förmån för glesbygder. Vi vill söka innovativa tekniska lösningar genom it och nya kommunikationsmedel, sociala medier m.m. Vi tror att den negativa samhällsdebatt som frekvent uppstår vid kommunens avisering om nedläggning kan vändas i en förhoppningsfull och förtroendeskapande process om människor får möjlighet att själva eller gemensamt ta kontroll över sin säkerhet.

I andra delar av världen är detta problem svårt att förklara. I USA med flera länder anses det som att man får skylla sig själv om man bosatt sig i glesbygd. Riktigt så brutal syn finns kanske inte inom Europeiska unionen men så långt som Sverige står när det gäller samhällets åtagande i glesbygd har inte många andra, möjligen undantaget Norge.

Vi vill att relevanta myndigheter får i uppdrag att inventera processerna för brandkårer i glesbygd samt komma med förslag på förtroendeskapande processer för ett gemensamt ansvarstagande.

Krisberedskap för grupper med särskilda behov

Samhällets krisberedskap och särskilt den del som gäller det offentliga åtagandet är generell till sin karaktär. Det är en viktig komponent att ingen glöms bort och att inga gynnas utan orsak.

Men det finns några i samhället som inte nås av de gemensamma ansträngningarna. Personer med funktionsnedsättning är exempelvis en sådan grupp. I alla samhällen är dessa personer alltid de som drabbas hårdast av

Fel! Okänt namn på

brister i samhällets uppbyggnad och särskilt om kriser och katastrofer drabbar samhället. Ett exempel är att det finns god lagstiftning och hygglig efterlevnad av reglerna när det gäller tillgänglighet för personer med funktionsnedsättning. Således skall en person med rörelsehinder ha samma tillgänglighet till en offentlig lokal som alla andra. Men när det gäller att kunna evakuera i ett nödläge på sätt som är säkert finns inte vare sig lagstöd, regler eller praktiska arrangemang. Personen får klara sig själv.

En alltmer åldrande befolkning gör också att denna problematik förvärras framöver och en större generell strategi på dessa problemställningar bör snart tas fram. Vi vill ge Socialstyrelsen och MSB ett gemensamt uppdrag att reda ut frågan och ge förslag på aktiva och förbättrade åtgärder.

Stockholm den 2 oktober 2012

Peter Hultqvist (S)

Åsa Lindestam (S)

Clas-Göran Carlsson (S)

Kent Härstedt (S)

Peter Jeppsson (S)

Anna-Lena Sörenson (S)

Eva Sonidsson (S)